

Homeopathie

dr. Herwig Kunze, arts

uitg: stichting "Werkgroep Schepping"

De brochure is uitverkocht. Met toestemming van de uitgever staat de tekst op deze website.

Inhoud

Inleiding

Het principe van de homeopathie

Samuel Hahnemann; zijn leer en geloof

Hedendaagse homeopathie

Homeopathie, een christelijke geneeswijze?

Literatuur

Inleiding

Misschien zullen sommigen de vraag stellen waarom wij ons zo uitvoerig met de homeopathie bezig houden. Waarom zijn we niet eenvoudig dankbaar, dat er een 'natuurlijke' behandelingsmethode is, zonder pijn en zonder de schadelijke nevenwerkingen, die men bij veel van de gebruikte medicamenten vindt? Waarom vragen wij naar herkomst, samenhang en achtergrond, wanneer het klaarblijkelijk toch werkt? Zegt de Heilige Schrift ons niet dat we alles met dankzegging mogen genieten: zonder na te vragen waar het vandaan komt?

Er waren minstens drie doorslaggevende redenen om deze vraag te stellen, me met dit probleem bezig te houden, en schriftuurlijke antwoorden te zoeken.

1. Omdat de Heilige Schrift leert om niet alles waarmee we geconfronteerd worden zonder meer te aanvaarden, maar in overeenstemming met onze wandel in het licht, alles te onderzoeken of het de Heer welgeval lig is of niet.
2. Omdat er talrijke aanwijzingen zijn dat zulk onderzoek ons op feiten doet stoten, die onverenigbaar zijn met essentiële principes uit de Heilige Schrift.
3. Omdat wij juist aan bijvoorbeeld homeopathie kunnen bemerken hoezeer de gemeente Gods gevaar loopt, stromingen overeenkomstig de geest van de tijd na te lopen, en ze voetstoots aan te nemen, ja, ze zelfs ten onrechte op te vatten als wil en werk van God.

Nog een beweegreden vormt mijn persoonlijk contact met de homeopathie, uit de tijd dat ik, ver van een levend geloof in de Heer Jezus Christus, diep in de Oosterse mystiek en in het occultisme verstrikt was. Naast mijn grondige studie van yoga, pendel en wichelroede, astrologie, antroposofie en andere, kwam ik destijds in aanraking met de homeopathie, waarvan de geestverwantschap met deze transcendente 'wetenschappen' mij fascineerde. Ik begon mijn studie in de geneeskunde met het doel, eenmaal mijn occulte bekwaamheden (bv diagnose van ziekte met een pendel) in verbinding met de homeopathie tot 'heil der mensheid' in te zetten. Twee jaar later kwam ik echter tot geloof in Jezus Christus en brak ik met al de praktijken, waarmee ik mij tot dan toe bezighield. Daar mij destijds de samenhang tussen homeopathie en de andere occulte wetenschappen heel duidelijk was, hield ik mij ook daarmee niet meer bezig. Des te groter was dan ook mijn verwondering, toen ik moest konstateren dat deze methode in christelijke gemeentes in het algemeen helemaal niet afgewezen werd, maar dat velen haar juist bij voorkeur gebruikten. Dit was de eerste aanleiding voor het hier aangeboden geschrift, waarvan het doel was en is, duidelijk te maken wat homeopathie werkelijk is, dat wil zeggen op welk principe het berust, wat de oorsprong is

en op welke geestelijke bodem ze kon ontstaan. (Velen denken namelijk dat homeopathie alleen maar een soort kruidengeneeskunde is.) Verder is van belang of de hedendaagse homeopathie los van haar oorsprong, dat wil zeggen op zuiver Wetenschappelijk vlak toegepast en verklaard kan worden. Daar christelijke homeopaten hun geloof in de homeopathie uiteraard ook proberen te rechtvaardigen, zal ook speciaal aan hun argumentatie aandacht geschonken worden. Tenslotte zal het bijeengebrachte materiaal bezien worden in het licht van Gods Woord, dat in alle vragen onze belangrijkste en uiteindelijke maatstaf is.

1. HET PRINCIPE VAN DE HOMEOPATHIE.

In de eerste plaats moeten we vaststellen dat de opvattingen over de werking der homeopatische geneesmethode en die van de traditionele allopatische behandeling, volkomen verschillend zijn. Onder het begrip 'allopatie' (grieks allos = anders; pathos = lijden) wordt een geneeskunde verstaan die middelen gebruikt tegen een ziekte, respectievelijk de veroorzaker of de symptomen ervan, met het doel deze uit te schakelen of tenminste te onderdrukken. Men bedient zich daarbij van fysiologische, biochemische en farmacologische principes, die weliswaar een zekere individuele schommeling vertonen, maar in wezen toch experimenteel aantoonbaar en reproduceerbaar moeten zijn. Geheel anders is het gesteld bij de homeopathie (grieks homoiōs = gelijksoortig). Dit begrip komt van het uitgangspunt dat een stof in de homeopatische verdunning pas een ziekte kan genezen, wanneer het bij toediening aan een gezonde de symptomen van dezelfde ziekte teweeg brengt. In de homeopathie wordt dit uitgangspunt de gelijksoortigheidregel of similia-beginsel genoemd. (latijn similia similibus curentur = het gelijksoortige moet met het gelijksoortige genezen worden).

M. Dorcsi: 'De gelijksoortigheidregel wordt in de geschriften van alle medische kulturen van Tibet, China en Arabië tot aan Hippocrates en Paracelsus vermeld en toegepast. De verdienste van Hahnemann was het dit genezingsbeginsel in 1796 opnieuw te ontdekken en in de volgende jaren experimenteel te onderbouwen en uit te breiden 1).

M. Dorcsi: 'Het geneesmiddel geneest des te zekerder naarmate het meer gelijksoortig is aan de ziekte 2).

In welk licht deze 'ontdekking' van Hahnemann gezien moet worden zal later in samenhang met de persoon Hahnemann onderwerp van een nadere beschouwing zijn. Hoe wordt dit homeopatische geneesmiddel verkregen? Eerst vervaardigt men de uitgangsstof, een zogenaamde oertinctuur, die daarna stapsgewijs verdund wordt. Het gaat daarbij echter niet om een gewone verdunning, maar om een stapsgewijs potentiëren. (door Hahnemann oorspronkelijk aangeduid met dynamiseren). Met deze woorden benadrukt men dat het bij deze verdunning niet om een afname maar om een toename van geneeskracht gaat. Bij een potentiëring wordt bv 1 deel van de oertinctuur met 9 (resp. 99 of 49999) delen van het oplosmiddel geschud.

De verdunningsstap van het geneesmiddel wordt met de letter D (voor decimaalpotentie 1:10), C (voor centesimaalpotentie 1:100) en LM (voor vijftigduizendstepotentie 1:50000) en het aantal potentiëringstappen aangegeven. Bijvoorbeeld Nux Vomica D1 2 (dat komt ongeveer overeen met een verdeling van 1 druppel op 100 miljoen liter). Pas door potentiëring zou de eigenlijke geneeskracht van planten, mineralen, orgaanpreparaten enz. ontwikkeld worden).

S. Hahnemann: 'Wanneer men in een groot meer een druppel geneesmiddel liet vallen kan men niet door intensief mengen daaruit geneesmiddel maken, de geneeskracht gaat daarin snel

te gronde. Pas het sterke schudden van de vloeistof en het verwrijven van het poeder in kleine hoeveelheden ontwikkelt de geneeskracht 13).

H. Fritsche: 'Stoffen, die reeds lang uit geneeskundig oogpunt voor onwerkzaam gehouden werden -kieselzuur of lindenhoustkool of de sporen van de wolfsklauw- ontwikkelen, wanneer men ze door systematisch schudden potentiëert, de hoogste geneeskrachtige werkzaamheid... Het zijn stoffen die voordien voor de arts 'niets' waren en die nu doordat Hahnemann ze -voor het begrip van de loutere theoreticus- feitelijk tot een 'niets' potentiëert een 'iets' worden. Het mefistofelisch intellect spreekt steeds van niets, maar de arts antwoordt met zijn collega Faust 'In uw niets hoop ik, het al te vinden' 14).

In de homeopathische literatuur wordt telkens weer benadrukt, dat pas het schudden (resp. het verwrijven) de eigenlijke geneeskracht ontwikkelt. Een even sterk verdunde maar niet geschudde substantie kan in geen geval die helende werking bereiken, daar hierbij alleen de aanwezige stof in aanmerking komt, en deze neemt af naarmate de potentiëring toeneemt. In ieder geval is vanaf de potentie D23 statistisch gezien geen molecuul van de uitgangsstof meer aanwezig. (Volgens het getal van Avogadro namelijk $6,023 \times 10^{23}$; dit getal geeft het aantal moleculen in 1 Mol van een stof). Feitelijk zal echter de werking van het geneesmiddel al bij veel lagere verdunningen ophouden. Wij hebben dus bij hooggepotentieerde geneesmiddelen uitsluitend met oplosmiddelmoleculen te doen, die dan echter nog steeds de ene specifieke werking van de uitgangsstof zouden hebben. De verklaringen voor deze feiten zijn zeer ver gezocht. Hahnemann zelf beklemtoont in zijn 'Organon der Heilkunst', dat het geneesmiddel door steeds hogere

'... dynamisatie uiteindelijk tot geheel geestelijke geneeskracht verijnd wordt' 15).

Vanaf C30 (een potentie waar Hahnemann de voorkeur aan geeft is

'... de materie zo verminderd, dat het een breuk geeft die zich nauwelijks meer in getallen laat uitdrukken. Hierdoor wordt het buitengewoon waarschijnlijk dat de materie door middel van zo'n dynamisatie zich tenslotte geheel in haar individuele geestelijke aard oplost en derhalve in haar onbewerkte toestand eigenlijk slechts beschouwd kan worden als bestaand uit deze onontwikkelde geestelijke aard' 5).

Rudolf Tischer schrijft in zijn boek 'Das Werden der Homöopathie' :

'De geestelijke uitleg door de volgelingen van Hahnemann kan zich op sommige uitspraken van de ziekteleer beroepen, volgens welke de werking van het middel bijna geestelijk moet zijn en daarom door potentiëring zo mogelijk van de materie bevrijd moet worden 16).

Iets dergelijks is bij Paul Hühnerfeld te lezen:

'Des te geringer de dosis is des te sterker de werking, dat was het motief van Hahnemann. De potentiëring werd tot een magisch-alchemistische handeling, de oude Hahnemann liet zijn patiënten alleen nog maar aan het geneesmiddel ruiken' 7).

Daaruit wordt duidelijk dat Hahnemann deze verborgen geestelijke kracht veel hoger en doeltreffender achtte dan de zuiver materiële werking van het geneesmiddel.

Prof. Dr. H. Ritter: 'De kracht van deze potenties wordt geheel bepaald door het aantal keren schudden. Bij enige studenten ging deze waan die zo ver afwijkt van nuchtere onbevooroordeelde waarneming, zover dat zij geen vloeibare geneesmiddelen meer durfden meenemen bij huisbezoeken, daar door het schudden van het vervoersmiddel deze

potentiëring gevaarlijk verhoogd zou worden. Hahnemann beweerde zelfs dat Drosera 20x geschud. In plaats van 2x, een mens zou kunnen doden' 8).

'Adolf Voegeli: 'Van de 10e potentie af zijn onze medicamenten geheel vrij van moleculen uitgangsstof. Wij gebruiken echter veel hogere potenties D200, D1000, D10000 zelfs D100000, die allemaal molecuulvrij zijn en dus geen substantiële werking meer kunnen ontvouwen. - Het homeopathische geneesmiddel, bereid volgens Hahnemann werkt dientengevolge niet door een geneesmiddel maar doordat een ons in feite onbekend omzettingproces heeft plaatsgevonden tengevolge van het verwrijven en schudden. Met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gaat het daarbij om een omzetting van de stof in energie, die nu in de vloeistof door schudden steeds verder verfijnd wordt, waarbij haar aard echter niet verandert, maar in de vloeistof bewaard blijft, hoe ver men de potentiëring ook doorvoert' 9).

De Weense homeopathische school onder M. Dorcsi probeert effecten zuiver fysisch te verklaren. Het zou gaan om overdracht en informatie van de uitgangsstof op het oplosmiddel.

M. Dorcsi: 'Bij het verwrijven of schudden (bij het potentiëren) is het mogelijk dat de van het oppervlakte van de geneesmiddeldeeltjes uitgaande energievelden aan de oppervlakte van de geneesmiddeldragers (melksuiker of alcoholwater mengsels) door losse adsorptiebindingen omzettingen induceren, zodat daarbij een op het geneesmiddel lijkend oppervlak complementair reliëf tot stand komt; - daardoor zouden de oplosmiddelen de (kwalitatieve) vorm van het geneesmiddeldeeltje kopiëren en niet alleen het nieuwe oppervlakte model aannemen, maar veelvoudig kunnen weergeven. Met de fysische grondslagen van het gepotentieerde geneesmiddel heeft zich, in opdracht van het Ludwig Boitzmann instituut voor homeopathie, een werkgroep 'Physica' aan de Technische Universiteit van Wenen intensief beziggehouden - met het voorlopige resultaat, dat de onderzoeksmogelijkheden op dat moment geen uiteindelijke beslissing over de fysische werking van het gepotentieerde geneesmiddel toelaten' 10).

F. A. Popp begint zijn artikel 'Homöopathie aus physikalischer Sicht' dat een fysisch denkmodel moet weergeven met de woorden:

Ongetwijfeld liggen homeopathische effecten, als ze er tenminste zijn, in het grensgebied van de fysische aantoonbaarheid'11).

Popp gaat er (evenals Dorcsi) van uit dat het bij het potentiëren om overdracht van informatie gaat en meent:

. . . dat bepaalde trillingen van waterstofbruggen in de watermatrix om minimaal verschoven ruststanden plaats vinden, die in haar totaliteit een patroon vormen, dat van de opgeloste substantie afhankelijk is' 2).

Verder schrijft hij, dat:

'... zich de minimale verschuivingen in het oplosmiddel onderling stabiliseren en het daardoor ook bepalen' 12).

We hoeven ons hier niet te laten verblinden door wetenschappelijk klinkende uitdrukkingen. Popp zelf wijst er op dat zijn uiteenzettingen alleen een gedachtemodel zijn, maar niet als feitelijk vaststaand opgevat moeten worden. Hij zegt :

'Tot slot van deze uiteenzettingen moet niet onvermeld blijven dat deze voorstellingen als model, als gedachten aanzet ... op te vatten zijn. Het fysisch bewijs van homeopathische effecten (potentiëring en gelijksoortigheidsprincipe) met directe middelen, zal op grond van deze overwegingen waarschijnlijk onmogelijk zijn' 13).

In samenhang hiermee is het ook belangrijk te vermelden, dat geen van de schrijvers die zich met de pogingen tot wetenschappelijke verklaring bezighouden op het schudproces ingaan. (Dus waarom eigenlijk schudden?!) Ze zijn het er allemaal over eens dat het zonder schudden niet gaat. Sommigen spreken van de noodzaak van een innige vermenging. Dit innige contact tussen geneesmiddelmoleculen en oplosmiddeldeeltjes vindt echter op grond van de door warmte ontstane beweging ook zonder schudden plaats! Ook blijft de vraag open naar het gedrag in vaste toestand (dat wil zeggen bijvoorbeeld de verwrijving met melksuiker), waardoor bovengenoemd gedachte-model niet meer toepasbaar is. Ik zou op deze plaats ook op willen merken dat de wetenschappelijke onhoudbaarheid van de homeopathie beslist niet de belangrijkste reden is van mijn afwijzende houding, zij maakt het beeld echter compleet en moet daarom aangevoerd worden. Tenslotte zij nog vermeld de verklaring van de antroposofische geneeskunde, die zich eveneens van homeopathische middelen bedient. Ieder levend wezen heeft volgens de antroposofische opvatting niet alleen een materieel, grofstoffelijk lichaam, maar ook een fijnstoffelijk etherisch lichaam, en dit laatste zou bij het gepotentieerde geneesmiddel bewaard zijn gebleven. Deze opvatting staat waarschijnlijk het dichtst bij die van Hahnemann.

Het feit dat de verklaringen in zoveel richtingen gezocht worden, namelijk in zuiver occulte bovenzinnelijke tot een mogelijk fysische uitleg, toont aan dat hier een duister gebied is, waarin men alles onder kan brengen

dat tot verklaring van het systeem nuttig schijnt. Naast het gelijksoortigheidsprincipe en het potentiëren is de derde zuil van de homeopathie het 'geneesmiddelbeeld', en daarmee samenhangend de 'typenleer'. De patiënt wordt ingedeeld in een zogenoemd 'type', dat met een bepaald 'geneesmiddeltipe' moet overeenkomen. Dit gebeurt op van een uitvoerige anamnese, dat wil zeggen een gedetailleerd onderzoek van de ziektegeschiedenis als ook van de karaktereigenschappen en de psychische uitingen. Daartoe een paar citaten:

M. Stübier: 'Zoals een kunstenaar door het portret van een mens een totaal indruk oproept, waardoor wij de geportretteerde mens herkennen, zo moet het geneesmiddelbeeld bij de homeopathische arts een inwendig beeld oproepen, dat hij na lange tijd van waarnemen en onderzoek in zijn patiënt kan herkennen uit talrijke afzonderlijke tekenen of in zijn totaliteit' 14).

Hahnemann zelf schrijft in zijn voorwoord voor het pulsatilla-onderzoek (duidend op beproeving van het geneesmiddel op gezonde personen):

'Het doeltreffendste is de homeopathische toepassing van alle geneesmiddelen en wel in het bijzonder van dit middel de pulsatilla, wanneer niet alleen de lichamelijke bezwaren van het geneesmiddel overeenkomen met de lichamelijke verschijnselen van de ziekte, maar wanneer ook de geestelijke en gemoedsveranderingen die het geneesmiddel opwekken kan, bij de te behandelen ziekte voorkomen of in het temperament van de te genezen persoon aanwezig zijn. Het geneeskundig gebruik van de pulsatilla zal dan ook des te nuttiger zijn wanneer bij de lichamelijke verschijnselen waarvoor dit kruid past, tegelijk een schuchter, tot tranen geneigd gemoed voorkomt, een vriendelijk meegaand wezen, tot stille droefheid geneigd, dat in gezonde dagen goedmoedig en mild is, soms wel een beetje lichtzinnig en goedhartig

schalks. Vooral dus een langzaam, flegmatisch type, geen mensen die snel besluiten kunnen nemen en zeer beweeglijk zijn, al lijken ze ook goedmoedig.

Het is het beste, wanneer vermenging met onverschilligheid niet ontbreekt en een gevoel van dorst ontbreekt. Bij vrouwen past ze uitstekend wanneer haar ongesteldheid enige dagen over de juiste tijd pleegt in te treden; en ook in het bijzonder, wanneer de zieke 's avonds lang wakker ligt voordat zij in slaap valt, en daar waar de zieke zich 's avonds het slechts voelt. Toepassing van pulsatilla is schadelijk bij het eten van varkensvlees' 15).

De weense geneesheer-direkteur D. M. Dorcsi werd bij een interview voor de krant door een reporter gevraagd: 'Kunt u in een voorbeeld aangeven hoe de homeopathie te werk gaat?'

Dorcsi: 'Primair chronische arthritis bij een 'sneeuw witje type'. Dat is een teer meisje met zwart haar en grote ogen en zachte handen, ze heeft het overal koud en is rillerig. Ze is geliefd, en daarna vermoord men haar en legt men haar in de doods-kist - dan wordt ze weer monter. Dat is totaal in tegenstelling met primair chronische arthritis bij het 'roodkapje type'. Dat is warm, rood, krachtig, volbloedig. Beide krijgen een zuur, soms is dat salicyzuur. Hoe dat werkt? Men wordt er warm van, men gaat zweten - en daardoor werkt het middel op de reumatische aandoening. Benzoëzuur werkt er ook op, alleen gaat dat gepaard met rillen. De homeopaat behandelt echter niet de reuma, maar de mens met zijn reuma. ...'.

'... en daarom krijgt sneeuw witje benzoëzuur en roodkapje salicylzuur' 16).

.Deze citaten maken duidelijk, dat het in de homeopathie niet om het middel tegen polyarthritis, hoofdpijn enz. gaat, maar alleen om het middel tegen de polyarthritis, hoofdpijn enz. van het 'sneeuw witjetype' enz. Daar de indeling in een typebeeld plaats vindt op grond van een verscheidenheid aan fysische en psychische eigenschappen, rijst hier de vraag naar de objectiviteit van zo'n indeling. De beoordeling van karaktereigenschappen respectievelijk psychische toestanden is sterk afhankelijk van het subjectieve gevoelen van de behandelende arts. Dat geeft het sterke vermoeden dat een bepaalde patiënt door verschillende artsen verschillend beoordeeld en ingedeeld zal worden. Gezien de vereiste hoge mate van overeenstemming tussen geneesmiddelbeeld en typebeeld (dat wil zeggen tussen het voor de patiënt gekozen type en het voor hem gebruikte geneesmiddel) lijkt het bijna onmogelijk 'homeopathisch juist' te handelen.

Schramm: 'De van meerdere factoren afhankelijke werkwijze van de homeopathie houdt het gevaar in, dat men bij de verklaring in een valstrik raakt, op dezelfde wijze als bij de psychoanalyse. Daar moet ook bij de interpretatie en beoordeling van symptomen rekening gehouden worden met de subjectiviteit van de arts, die op een totaal verkeerd spoor kan leiden voor wat betreft de keuze van het geneesmiddel' 17).

H. Leers: 'Het homeopathische medicijn met de juiste golflengte is datgene, dat op een heel bepaald mens met zijn eenmalige aanleg afgestemd is. Wanneer het niet helpt, was het foutief uitgezocht door de arts. Iedere patiënt zijn eigen geneesmiddel. Mijn hoest is niet jouw hoest' 18).

Deze voor de homeopathie karakteristieke uitspraken zou ik graag eens nader bezien en daarbij van het bovenvermelde fysische denkmodel uitgaan. Wanneer het dus gaat om een informatie in de vorm van veranderde trillingen van de waterstofbruggen in het geneesmiddel, moet men daaruit afleiden, dat er in het menselijk lichaam overeenkomstige receptoren (ontvangers) zijn die deze informatie kunnen ontvangen. Zulke receptoren zouden, om de informatie te kunnen aflezen, op hetzelfde energieniveau als het geneesmiddel (dat wil zeggen

in het bereik van de veranderde trillingen van de waterstof-bruggen, die eveneens zuiver hypothetisch zijn) aanspreekbaar moeten zijn. Bovendien zouden ze door zowel het ziekteproces als door het karakter en de psychische eigenschappen resp. veranderingen beïnvloedbaar moeten zijn.

Uit het citaat van Adolf Voegeii: 'Belangrijk is dat, afgezien van zeldzame uitzonderingen, steeds slechts één enkel middel per keer gegeven mag worden, namelijk het voor dat moment homeopathische, dat wil zeggen het gelijksoortige. Wie meer middelen tegelijk geeft, kan niet als een echte volgeling van Hahnemann en de klassieke homeopathie gelden. Want ieder middel heeft een heel specifieke werking die door niets gestoord mag worden'19).

Daaruit konkludeer ik dat er in het organisme op dat moment slechts één, met de ziekte overeenstemmende soort receptor is, die op zijn beurt maar op één geneesmiddel, namelijk het homeopathisch juist gekozen zal reageren. Dat zou betekenen, dat er slechts één juiste type indeling en ook slechts één juiste therapie zou zijn. Daar echter zoals reeds vermeld, de indeling in een type, niet volgens objectieve criteria vastgesteld kan worden, maar steeds afhangt van het subjectieve gevoelen van de therapeut, zal men (volgens Voegeli) bij ca. 2000 beschikbare middelen die telkens naar 500-2000 symptomen ingedeeld zijn (dat geeft ca. 4.000.000 symptomen combinaties), gemakkelijk inzien, dat een vanuit homeopathisch gezichtspunt korrekte behandeling in het geheel niet mogelijk is. Hoe zulk een 'geneesmiddelbeeld' en daarmee het 'typebeeld' opgebouwd wordt, moge het voorbeeld van ijzer duidelijk maken:

'Het zuivere, metallische ijzer is een zilverwit, taai metaal dat bij roodgloei-hitte week en daardoor smeedbaar wordt ... In de aarde is ijzer afkomstig van de aardkern, welke de gezamenlijke metalen van de ijzergroep in de vorm van halfvloei-bare legeringen bevatten....20).

Verder worden de resultaten van homeopathische beproeving van geneesmiddelen bij gezonden afgewogen tegen de kennis van de toxicologie (leer der vergiftigingen) en de klinische pathologie (leer der ziekten). Uit al de informatie die men over ijzer verkregen heeft, wordt nu het volgende typebeeld samengesteld:

'Het past bij personen met een vurig temperament, eigenzinnig, twistziek, door de geringste tegenspraak geërgerd. Zij zijn gevoelig voor geluiden, bijvoorbeeld voor het ritselen van papier. Dikwijls zijn het zwakke vrouwen met bleke lippen en slijmvliezen, zij zien er bij de geringste beweging of inspanning vuurrood uit' 20).

De konklusie dat zilverwit ijzer, dat bij roodgloei-hitte smeedbaar wordt bijzonder past bij tere vrouwen met bleekwit gezicht, is symptomatisch voor het samenstellen van een homeopathisch typebeeld. Men kan hier niet van een wetenschappelijke handelswijze spreken.

Uit het tot nu toe gezegde zien wij dat alle drie zuilen van de homeopathie, namelijk gelijksoortigheidsprincipe, potentiëren en geneesmiddelbeeld resp. typebeeld, vanuit wetenschappelijk oogpunt onhoudbaar zijn. (Een inzicht dat tenslotte in oktober 1984 ook de medische faculteit van de universiteit van Wenen noopte dr. M. Dorcsi geen leerbevoegdheid voor de homeopathie te geven). Des te interessanter zal daarom voor ons de vraag zijn, op welke wijze resultaten van homeopathische behandeling (die dikwijls puur subjectief ervaren worden en zich aan exact onderzoek onttrekken) tot stand kunnen komen. Een juiste beschouwing van de herkomst van deze geneeswijze alsmede de veelvuldige vervlechting met

occulte 'wetenschappen' moet ons als christenen, wanneer we eerlijk bereid zijn de 'geesten te beproeven' (1 Joh. 4 :1) enige opheldering geven.

2. SAMUEL HAHNEMANN (1755-1843)

ZIJN LEER EN ZIJN GELOOF

Met de precieze gegevens van zijn levensbeschrijving behoeven we ons op deze plaats niet bezig te houden. Veel belangrijker is het duidelijk te maken welke geestesgesteldheid en welk geloof S. Hahnemann, de onomstreden grondlegger van de homeopathie had, met welke mensen hij omging en welke invloeden op hem inwerkten, dat wil zeggen op welke voedingsbodem zijn leer zich ontwikkelde. Op 22-jarige leeftijd trad hij toe tot de vrijmetselaars, was in Leipzig lid van de loge 'Minerva van de drie palmen' en heeft het volgens prof. H. Ritter naar beweerd wordt vroeg tot 'meester van de stoel' gebracht. Ritter schrijft verder:

*Hij geloofde in de zin van de Voorzienigheid te handelen. Gedurende zijn hele leven was hij een aan God gelovend mens. Maar zijn geloof was, evenals zijn oorspronkelijk denken als arts, op zijn eigen manier bepaald door de Verlichting en de vrijmetselarij. In deze geest sprak hij van God als de 'behouder alle dingen', het 'hoogste wezen', de 'algemeen geldige godheid', de 'goede beschermer en opvoeder van het menselijk geslacht'. Het was een vroomheid zonder gebed. Alleen van de christelijke drie-eenheid hield hij klaarblijkelijk niet. Hij sprak over de 'aartsdweper Christus' niet vermoedend dat hij zelf in Leipzig al op weg was van wetenschapper een aartsdweper te worden, de aartsdweper van het gelijksoortigheidbeginsel (simili-beginsel)'21).

H. Fritsche over hetzelfde thema:

'Christen kan Hahnemann niet zijn, hoewel hij zo vroom is als een piëtist. Waar hij daarentegen om inzicht worstelt en om verlichting bidt, raakt hij in nauwe geestverwantschap met het Oosten. Confucius is zijn voorbeeld. Hij leest hem, met diepgaande instemming, gedurende zijn Köthener tijd. In een van zijn brieven schrijft hij over deze lectuur: 'Dat is nog eens goddelijke wijsheid om te lezen, zonder wonderen, zonder fabels en zonder bijgeloof. Het is een belangrijk teken van de tijd dat Confucius nu bij ons gelezen kan worden. In het rijk van de gelukzalige geesten, zal ik hem spoedig omhelzen, de weldoener der mensheid, die ons zeshonderdvijftig jaar voor de aartsdweper op de rechte weg naar de wijsheid en tot God leidt. De aartsdweper Jezus van Nazareth, die niet de verlichte mens op de juiste weg naar de wijsheid leidt, maar met tollenaars en zondaren de moeilijke weg naar het godsrijk op aarde wil bevechten, die niet leert om door kennis tot het rijk der gelukkige geesten op te stijgen, maar vanaf het kruis nog tot de van berouw zuchtende moordenaar spreekt, deze de duisternis der wereld op zich nemende man van smarten is een ergernis voor de liefhebbers van de etherische waarheid' 22).

Reeds hier wil ik wijzen op de godslasterlijke geest waardoor Hahnemann klaarblijkelijk gedreven werd. Het heilaanbrengende werk van Jezus als fabel en bijgeloof aan te merken en tegenover Hem Confucius als de ware verlosser voor te stellen, kan niet anders uitgelegd worden als een satanische aanval op de heilsboodschap van onze Heer Jezus Christus. Het zal belangrijk zijn, dit met betrekking tot de door Hahnemann ontwikkelde leer in het oog te houden.

Op het idee van het gelijksoortigheidprincipe (similia similibus curentur) kwam Hahnemann door een artikel van William Cullen (1710-1790) over de vergiftigingssymptomen die

kinabast te voorschijn kan roepen en hij zag daarin een overeenkomst met de ziekteverschijnselen bij malaria. Daar men echter kinine, dat uit de kinabast gewonnen wordt, als geneesmiddel (therapeuticum) tegen malaria gebruikt, trok Hahnemann daaruit de conclusie met een algemeen geldend principe te maken te hebben, namelijk dat geneeskundige stoffen die ziekten kunnen genezen, waarvan de symptomen opgeroepen worden bij toediening aan gezonden. Om dit te bewijzen voerde hij een reeks proeven op zichzelf uit, waarbij hij kinine innam en daarop koorts en aanvallen van koude rillingen kreeg; hierin zag hij de bevestiging van zijn aanname. Op twee manieren was echter deze conclusie fout: ten eerste gaat het bij Cullens beschrijving om zuivere vergiftigingsverschijnselen (veroorzaakt door overdosering) en niet om een algemene reactie van gezonden op kinine. Hahnemann kwam bij zijn onderzoeken echter geenszins bij de grens van vergiftiging, maar hij kreeg zijn toestand na een normale dosis. Ten tweede konden deze onderzoeksresultaten in geen enkel later onderzoek herhaald worden, wat de Zwitserse arts dr. S. Pfeiffer tot de volgende conclusie leidt:

'Deze uitwerkingen lieten zich later bij geen enkele poging opnieuw bewerkstelligen bij gezonden. Daar Hahnemann als jonge man in Siebenbürgen al eens kinine ingenomen had, ligt het vermoeden voor de hand dat er bij het onderzoek op zichzelf sprake was van allergische reacties, die merkwaardigerwijze zo verlopen kunnen als Hahnemann ze beschreef. Door hem werden ze echter uitgelegd als malariasymptomen' (23).

Klaarblijkelijk beruiste reeds de eerste stap in de richting van homeopathie op een vergissing. Uit de hedendaagse farmacologie en toxicologie weten we, dat een dergelijk verband tussen medicament, zijn nevenwerking (resp. toxische symptomen bij overdosering) en te behandelen ziekte zoals Hahnemann probeerde tot stand te brengen, niet bestaat. Hahnemann was echter zo bezeten door zijn idee dat hij iedere objectieve en zakelijke benadering uit het oog verloor en alle resultaten van zijn onderzoeken blindelings zo verdraaide dat ze overeenkwamen met zijn voorstellingen:

Prof. Ritter: 'in de ban van zijn systeem week hij steeds vaker van de exacte beschouwing af en schreef aan het middel toe, wat waarschijnlijk niets anders was dan het ongelukkige resultaat van een mislukte behandeling' (24).

Ritter schrijft over de lezingen van Hahnemann aan de universiteit die tenslotte alleen nog maar door een zeer kleine kring van aanhangers bezocht werd:

'Maar geleidelijk wijkt de waardigheid om plaats te maken voor een ongeremde toorn over de gevestigde geneeskunde. Daarbij schiet hij ver over wat betamelijk en zakelijk gerechtvaardigd is heen' (25).

Met welk toenemend fanatisme hij zijn leer verdedigde en optrad tegen allen die niet compromisloos hem volgden blijkt uit een brief aan zijn leerling W.E. Wislicenus:

'Die afvalligen zijn slechts tweeslachtige wezens, amfibieën die meestal nog in de modder van het allopathische moeras rondkruipen en slechts zelden het hoofd vrij naar de etherische waarheid durven op te heffen' (26).

Over de symptomenverzameling die Hahnemann opstelde na talloze onderzoeken op zichzelf en familieleden en later ook op patiënten, en die ook heden ten dage nog onveranderde geldigheid heeft, wordt nog het volgende opgemerkt: Het gepotentieerde geneesmiddel werd des tijds met normaal water vervaardigd; Hahnemann wist niet dat dit water sporen van elementen bevatte, die hij als geneesmiddelen toepaste en potentieerde dat wil zeggen dat

deze sporen nog in het water aanwezig waren, ook wanneer zijn uitgangsstof door verdunning reeds volledig verdwenen was. Dit feit toont aan dat Hahnemanns symptomenverzameling reeds op theoretische gronden niet juist kan zijn, omdat hij er steeds meer er toe overging geneesmiddelonderzoeken ook met hoge potenties uit te voeren. De sporenelementen in het water worden namelijk eveneens van het begin af mee gepotentieerd en moeten dus ook (volgens de homeopathische gedachte) hun geneeskracht behouden hebben. Welke van deze elementen heeft nu gewerkt? Ook de vraag volgens welke van deze stoffen de afbuiging van de waterstofbruggen gericht is (zie citaat 12) zal moeilijk te beantwoorden zijn.

Ritter: 'We kunnen er op deze plaats niet omheen te wijzen op moderne onderzoekingen van homeopathische geneesmiddelen in enkelvoudig en dubbel blind onderzoek. Zulke onderzoeken werden gedaan door Paul Martini, Ferdinand Hoff en Rud. Pirtkien, en leverde geen bevestiging van de oude beweringen. Onweerlegbaar bleek uit deze onderzoekingen, dat de oude symptomenverzameling niet de waarde bezit die men er heden ten dage nog aan toeschrijft' 27).

Toch zegt echter bv M. Dorcsi:

'Bij ons zijn de indicaties al 180 jaar onveranderd geldig' 28)

Vrijmetselarij en de leer van Confucius waren echter niet de enige wortels van Hahnemanns denken. Terecht citeert Dorcsi²⁸ ook van Heimont en Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim 1493-1541) als vaders der homeopathie. Wat bij Dorcsi afzwakkend bedoeld is, namelijk in die zin dat men deze leer niet op één enkele persoon, Hahnemann, moet herleiden, onderstreept in werkelijkheid echter het beeld van de occulte herkomst. Van Heimont (1579-1644) studeerde magie en alchemie en schreef in 1621 over magnetische genezing van wonden:

'Met behulp van de magneet kan men niet alleen ziekten van mens tot mens maar ook van mens op dieren en bomen overbrengen' 29).

Over Paracelsus valt te lezen:

'Paracelsus wordt in de desbetreffende literatuur als een excentrieke mysticus aangeduid, in wiens gedeeltelijk occult aandoend werk verwarde onzin en diepzinnig inzicht op zeldzame wijze samensmelten. Hij weerspiegelt in zijn theorieën de oude magie van de astrologen en die van de alchemisten, en verstrikt zich diep in het mysticisme. Hij bestudeerde ook oude geheime boeken en werkte met geheime recepten en verkondigde de leer van de invloed van de sterren op gezondheid en ziekte van de mens' 28).

De zenuwarts dr. E. Trömmer schrijft verder over hem:

'Theophrastus Bombastus von Hohenheim, een mengeling van genie en toverkunstenaar, ontwierp een theorie over de mystieke magnetische invloeden. Volgens hem worden zowel de sterren onderling als ook de aardse wezens met de sterren, in het bijzonder met zon en maan door magnetische krachten verbonden. Speciaal de mens heeft tweeërlei magnetisme in zich, een zieke en een gezonde. De genezing treedt op doordat het magnetisme van een gezond iemand dat van een zieke naar zich toetrekt en verlamt of opheft' 29).

Dit leidt ons meteen naar de leer van Franz Anton Mesmer (1734-1815), die een wezenlijke invloed op Hahnemann uitoefende. Mesmer geloofde een geheimzinnig 'fluidum' ontdekt te hebben, dat van iedere magneet uitgaat en dat men tot genezing kan aanwenden. Later meende hij dat van zijn lichaam 'eveneens deze kracht uitging, en hij noemde die het 'dierlijk magnetisme'. Een patiënt van Mesmer verteld over zijn indrukken tijdens een behandeling:

'... om de tobbe zijn ernstig zwijgende mensen verzameld, tot Mesmer zelf binnen treedt, met een ijzeren toverstaf in zijn hand, in een zijden rok, en met waardigheid van de ene zieke naar de andere schrijdt. nu eens de een naar zijn kwaal vraagt en hem aan de pijnlijke plaats aanraakt, dan weer alleen het voorhoofd van de patiënt bestrijkt en hem strak aankijkt. Gewoonlijk duurt het niet lang of de zieken beginnen te sidderen, te zweten (ieder kent het dagelijks gesprek: het doel van de magnetische behandeling is een crisis, heftige stuiptrekkingen krampen en extase, die de genezing naderbijbrengt). Van één der handen die aan de rand van de tobbe verenigd zijn, springt de opwindung als een vonk over naar de volgende. Steeds meer zieken krijgen krampen, het zweet breekt hen uit, zij beginnen schei te lachen, te huilen, sommigen dansen als wilden, anderen rollen zich op de vloer, sommigen slapen rustig en onbekommerd met een zalig lachje op hun lippen' 30).

Een schokkend beeld van duidelijke demonie. Deze door Mesmer verkondigde magneettherapie, waarvoor hij voor wetenschappelijke erkenning streed, geldt heden als oorsprong van de hypnosetherapie 31).

H. S. Glasscheib schrijft over de laatste fase van het Mesmerisme in Duitsland:

'Met de opvolger van Frederik de Grote, zijn neef Frederik Willern 11, heeft de mystiek de troon bestegen. Charlatans, zwendelaars en duisterlingen van allerlei soort waren in hun schik en oefenden hun weinig eerzaam bedrijf uit. Aan het hof en in het slot Tegel werden spiritistische seances en dodenbezweringsen georganiseerd. Een maîtressehuishouding beheerste het land. Op de aldus vruchtbaargemaakte bodem ontwikkelde zich de derde en laatste fase van het mesmerisme, namelijk de pruisisch-duitse. Zij onderscheidt zich zodanig van de Weense en Parijse fase, dat de verworvenheden van het occultisme, zoals hypnose, helderziendheid, beïnvloeding van iemands denken en doen door droominggeving en bezwering van geesten, hier in de magnetische therapie opgenomen zijn' 32).

Hahnemann nam van het begin af aan de gedachte van Mesmer geestdriftig over en probeerde ze in zijn praktijk te betrekken. Daarover prof. Ritter:

'Toen Franz Anton Mesmer zijn dierlijk magnetisme verkondigde en met reusachtige toeloop toepaste bij de behandeling van zieken, was Hahnemann daar diep van onder de indruk. Hij wilde daarop niets liever dan onderzoekingen op gezonden uitvoeren met behulp van het aanleggen van magneten aan het lichaam. Verdeeld naar noord- en zuidpooi ontstonden honderden symptomen, die in het tweede deel van de Geneesmiddelleer opgenomen werden. Daarmee blijkt duidelijk hoe gemakkelijk bij het onderzoek foute resultaten kunnen ontstaan, want niemand zal tegenwoordig beweren dat het aanleggen van een magneet zulke uitwerkingen op de mens heeft' 33).

Nogmaals prof. Ritter naar aanleiding van de 5e druk van Hahnemanns 'Organon der Heilkunst':

'Evenals reeds in de laatste druk neemt het mesmerisme een aanzienlijke plaats in. Volgens een latere opmerking in de zesde druk, schijnt Hahnemann haar ook af en toe beoefend te hebben' 34) .

Rudolf Tischner bevestigt dit:

'Zoals ik uit brieven kon vaststellen, heeft hij het inderdaad bij zijn zieken toegepast of bij zijn buitenlandse zieken laten toepassen'35).

Uit deze 5e druk van het 'Organon' blijkt ook dat Hahnemann zich bij toenemende ouderdom bijna uitsluitend van de hoge potenties bediende en ook het geneesmiddelenonderzoek met hoge potenties uitvoerde (par. 128), wat in duidelijke tegenspraak is met zijn vroegere inzichten, en een groot gedeelte van zijn symptomenverzameling om eerder genoemde redenen bij voorbaat zinloos maakt. Bovendien spreekt deze handelwijze de door homeopaten steeds weer benadrukte bewering tegen, dat de homeopathische middelen geen enkele nevenwerking zouden hebben, met andere woorden, dat ze eenvoudig zonder uitwerking zouden blijven, wanneer ze niet juist uitgekozen zouden zijn. Wanneer de homeopathie werkelijk op een wetenschappelijk principe zou berusten, moest iedere patiënt, die een niet juist gekozen homeopathisch medicament toegediend zou worden, die ziektesymptomen krijgen, die dit middel 'normaliter' bij het geneesmiddelenonderzoek bij gezonden placht op te roepen. Julius Metzger die belangrijk bijdroeg aan de verbreiding van de homeopathie in Duitsland zei dat Hahnemann:

'... bij zijn onderzoek alleen daarom geen hoge potenties gebruikt daar hij de onzekerheid over de echtheid van de onderzoeksresultaten, niet nog eens met een faktor wilde verhogen' 36).

Deze beschouwing van de persoon Hahnemann, die ons in de duistere wereld van het occultisme gebracht heeft, moet voldoende zijn om ons kritisch en onderzoekend te maken. Het moet ons ook duidelijk zijn dat de tegenwoordig beoefende homeopathie niet los te denken is van haar grondvester. En zelfs christelijke homeopaten schromen niet de verdienste van Hahnemann te eren, ja zelfs eerbiedig te buigen voor deze 'grote meester' van de geneeskunst.

3. HEDENDAAGSE HOMEOPATHIE

Voor wij de leer van de christelijke homeopaten nader bezien, willen wij eerst nog eens nagaan hoe nauw de homeopathie ook tegenwoordig nog vervlochten is met een geestesgesteldheid die uit christelijk oogpunt te verwerpen is, en hoe zeer zij zich rechtstreeks aanbiedt om aangegrepen te worden door verschillende stromingen, die wat hun wezen betreft uiterst twijfelachtig zijn. Voor sommigen wordt zij zelfs een surrogaat religie. In dit verband schrijft Martin Stübier bijvoorbeeld over de zuidamerikaanse homeopathie, waarin naast een duidelijk belijden van Hahnemann, ook veel elementen uit de oude medicijnkulturen van de Azteken en Inka's vervlochten zijn:

'Het homeopathische similium kan de juiste verhouding tot de dingen en het wezen van de wereld, tot de goddelijke wet weer herstellen. Ook hier komt ons een religieus aspect tegemoet, dat aan het gebeuren bij de eucharistie herinnert. In dit even interessante als explosieve geestelijke bouwwerk is de denkprestatie van de dieptepsychologie ingeschakeld. . . Bij de werking van de homeopathische geneesmiddelen schijnt de werking op het onbewuste op de voorgrond te staan. Enigszins overdreven kan men zeggen, dat het

dieptepsychologische konflikt in de persoon gediagnosticeerd moet worden en daarna op homeopathische wijze met de werking van onze geneesmiddelen gekonfronteerd moet worden in de geest van de gelijksoortigheidregel. Zo ontmoet de patiënt zichzelf. De arts bewerkt een herschepping en herstelt zo de totaliteit weer. Niet alleen in de kijk op mensen, maar ook in de keuze van zijn geneesmiddel treedt het psychische aspect op de voorgrond . . . In het zuidelijk continent is het homeopathische geneesmiddel dicht bij een wereldbeschouwing, zelfs tot een kerk genaderd' 37).

Daar er tussen vertegenwoordigers van de oostenrijkse (M. Dorcsi) en de zuidamerikaanse (Pablo Paschero) homeopathische school een levendige gedachtewisseling bestaat, zijn deze uitspraken ook voor ons van betekenis.

In de publicatie 'Homöopathie in der Diskussion' valt het werk van Horst Flemming op onder de titel 'Die Wirksamkeit potenziierter Substanzen wissenschaftlich belegt'. Flemming beschouwt het probleem van de potentiëring en, de werking daarvan geheel in het licht van de filosofie van Steiner. Hij besluit zijn artikel als volgt:

'Voor de richting waarin men moet zoeken kan de volgende aanwijzing van Rudolf Steiner de weg wijzen: 'Dat is het eigenlijk, wat -als ik het zo zeggen mag- tot de wanhoop van de moderne artsen hoort, dat men in de moderne geneeskunde geen acht meer slaat op datgene wat eigenlijk aan het aardse ten grondslag ligt: het buitenaardse. En dat men er steeds weer uit wil komen met datgene wat slechts in het aardse ligt. Daarboven uit streeft het homeopathische systeem . . . Maar een werkelijk nog gunstiger weg zal zich alleen weer openen als men door de geesteswetenschap binnendringt in de samenhang tussen het minerale en het buitenaardse, tussen het plantaardige en het buitenaardse en het dierlijke en het buitenaardse' 38).

Nog een feit, dat ons tot nadenken moet stemmen is de behandeling van psychische en karakterologische kwalen en gebreken, door middel van homeopathische geneesmiddelen. M. Dorcsi stelde in een interview:

'Of tegen een vrouw waarvan de man dikwijls driftig is zeg ik: Wanneer hij nerveus is vijf korrels Nux vomica D30' 39).

Iets dergelijks is te lezen in het boek van J. P. Gallaverdin 'Die homöopathische Beeinflussung von Charakter, Trunksucht und Sexualtrieb':

'Alle homeopathische artsen weten, dat bij een geneesmiddelenonderzoek op gezonde personen niet alleen somatische maar ook psychische symptomen opgeroepen worden. Door toepassing van het geneesmiddel volgens het gelijksoortigheidprincipe kunnen de psychische symptomen evenzeer verdreven worden als de somatische (140).

Hij vermeldt daarbij uit zijn praktijk:

'Een meisje van 22 jaar was gesloten, zeer prikkelbaar en gauw kwaad, onintelligent, ongehoorzaam en lui'. (Na meerdere doses van Calcarea carbonica C2000 resp. C6000 schrijft hij): 'Op 10 maart vertelde haar moeder mij dat haar dochter, vooral na de laatste geneesmiddeldosis, intelligent, gehoorzaam en werklustig is geworden. De vader van het jonge meisje genas ik met Nux vomica C12 bijna geheel van zijn neiging tot woede-uitbarstingen; een broer van zeven jaar met Causticum C30 geheel van zijn aanleg tot boosaardigheid en de neiging anderen te irriteren. Voor de behandeling sloeg hij zijn moeder wanneer zij hem aankleedde, daarna niet meer' 41).

Ook het feit dat veel alternatieve geneeskundigen en homeopathische artsen naast de homeopathie ook andere zeer twijfelachtige methoden toepassen, zoals bijvoorbeeld iriscopie, acupunctuur, pendelen en wichelroede lopen (speciaal in de antroposofische geneeskunde worden de homeopatische middelen uitgependeld!), reflexzonemassage, genezingsmagnetisme en andere methoden, toont aan welke nauwe geestverwantschap de homeopathie met deze kwade praktijken heeft. Juist deze omstandigheid moet voor ons des te meer reden zijn, de argumentatie van de christelijke alternatieve geneeskundigen en artsen, die van homeopathie gebruik maken, kritisch te onderzoeken in het licht van Gods Woord.

4. HOMEOPATHIE - EEN CHRISTELIJKE GENEESWIJZE?

De titel van dit hoofdstuk is ontleend aan een artikel van Gerhard Risch, een christelijke homeopaat, waar hij (overigens zonder vraagteken) boven gezet heeft: 'Homeopathie - een christelijke geneeswijze', en dat ik later nog nauwkeuriger wil beschouwen. Interessant voor onze uiteenzetting is de onlangs verschenen 'Idea' documentatie, gewijd aan het thema 'homeopathie - genezen met niets?'. Aan de hand van enige voorbeelden zou ik graag willen aantonen, hoe hier geprobeerd wordt om de onbevooroordeelde lezer de homeopathie en ook haar grondvester Hahnemann in een licht van wetenschappelijkheid en objectieve betrouwbaarheid voor ogen te stellen. Daarbij worden ook duidelijke feiten verzwegen, die de auteur (op grond van de literatuuropgave) bekend moeten zijn, zoals bijvoorbeeld de occulte herkomst van Hahnemann, O.a. schrijft Frank Lauermann in deze Idea-documentaire het volgende over Hahnemann:

'Hahnemann was dus zeer belezen, werkte als vertaler, was op de hoogte met chemie en had medicijnen gestudeerd. Van verschillende kanten wordt betuigd dat hij een man met ervaring was, die geniale, originele invallen had, alles navroeg en alles tot op de bodem naploos. Zijn dorst naar wetenschap was niet te stillen ... Weldoend stijgt hij met zijn ideeën uit boven de toenmalige geneeskunde . . Hahnemann doorzag de gevaarlijke illusie van de hoogdravende geneeskundige theoriën van zijn tijd en probeerde, alleen volgens waarneming en ervaring, te genezen' 42).

Hahnemann had ongetwijfeld intellectuele bekwaamheden, maar zijn lodginele invallen, dorst naar wetenschap' enz. werkelijk eigenschappen waar een onderzoekende christen zich door moet laten verblinden, met voorbij zien van de feiten zoals die reeds in de citaten 21, 22, 24 en 25 aangehaald zijn?

Een ander voorbeeld is eveneens te vinden in het artikel van Lauermann: 'het bewijs van de stof wordt het meest indrukwekkend geleverd met behulp van radioactieve homeopathisch gepotentieerde elementen ... Het bewijs van de werkzaamheid wordt in de natuur door vele verschijnselen geleverd; want daar werken stoffen in zeer hoge verdunningen. IJzer komt in bloed voor als DS, hormonen werken in het gebied D6-D8 en enzymen zelfs tot D20! ' 43).

Het doel van deze uitspraken en een aantal verdere voorbeelden is, de lezer er van te overtuigen dat ook van nature homeopathische verdunningen in het organisme voorkomen. Daarbij is op te merken dat bijvoorbeeld 96' niet eenvoudig de weergave is van een verdunning van 1 tot miljoen, maar een homeopathische verdunning, dat wil zeggen een door stapsgewijs schudden of verwrijven gepotentieerde stof. Zulke stoffen komen echter in het organisme geenszins voor. Zoals ieder die zich bezig houdt met homeopathie weet, is een van de belangrijkste principes van de homeopathie juist dit stapsgewijze schudden. Een stof die

weliswaar even sterk verdund maar niet geschud werd heeft zoals reeds opgemerkt werd, volgens de opvatting van de homeopaten geen homeopathische geneeskracht. Waarom noemt dan de heer Lauermaann de stofverhoudingen in het organisme dan homeopathische potenties? IJzer komt in bloed beslist niet voor als D5; op een bepaald bloedvolume komt wei een zekere hoeveelheid ijzer voor, maar dat is geen homeopathische potentie. Ook hormonen en enzymen zijn geen gepotentieerde stoffen, maar zeer actieve en specifiek werkende stoffen, die ongetwijfeld in zeer geringe hoeveelheden werkzaam zijn. In welke dosis een stof in het organisme werkzaam is, hangt af van haar farmacodynamische eigenschappen, dat heeft niets te maken met homeopathische verdunningen. Lauermaann gebruikt dus voorbeelden van natuurlijke werkzame stoffen, die helemaal niets te maken hebben met de principes van de homeopathie (potentiëren, gelijksoortigheidbeginsel, geneesmiddelbeeld en typenleer), om door een (ontoelaatbare) gevolgtrekking uit de analogie de werkzaamheid van de homeopathische verdunning aannemelijk te maken!

Onder de titel 'Okkulte Praktiken in der Heiikunde' probeert Dieter A. Oesch (eveneens 'Idea'-documentatie) de homeopathie uit het gebied van het occulte te halen. In 6 punten worden praktijken aangehaald, die de auteur als occult erkent en daarmee afwijst. Opvallend is hier echter, dat Oesch er niet in slaagt door een heldere definitie van het occulte door te dringen tot eenduidige criteria voor toetsing. Hij voert alleen algemene formuleringen aan zoals bijv.:

'Wij willen op het Woord van God vertrouwen en naar zijn boodschap luisteren. Wij zijn overtuigd, dat God ons dan voldoende aanwijzingen geeft waarmee iedere gelovige kan ontdekken of hij zondigt of niet, of het een verleiding van de duivel is of niet. Het advies van een mens kan goed zijn maar ook een geweldige dwaling! ... ik vraag mij dus bij de beoordeling van menselijke leringen en methoden - en zo ook bij de geneeskunde - af of zij een inhoud hebben, die ik als christen niet kan accepteren, omdat zij tegen Gods gebod ingaan en de liefde tot God terzijde schuiven en verdringen willen - dan zijn het occulte praktijken' 44).

Op welke losse gronden deze formuleringen rusten wordt duidelijk wanneer men ziet, dat Oesch weliswaar genezingsmagnetisme (mesmerisme) en de antroposofische geneeskunde van R. Steiner als occult afwijst, maar de nauwe relatie en geestverwantschap tussen deze methoden en de homeopathie echter niet wil zien (vgl citaten 30-34). De afwijzing van de antroposofische geneeskunde motiveert Oesch op de volgende manier:

'Antroposofische geneeskunde wordt meestal door artsen uitgeoefend. De manier waarop aanhangers van deze richting hun grondlegger - die ook spiritist was - vereren, is afgodisch ... Het pseudochristelijk, verdraaid toepassen van woorden van Jezus, is godslastering' 48).

Men vraagt zich nu toch af, waarom dezelfde criteria die hier voor Rudolf Steiner gelden, niet ook zouden gelden voor Samuel Hahnemann en zijn geneeskunde. Ook zijn leven was volledig gekenmerkt door een okkuit wereldbeeld. Ook zijn uitingen over Jezus Christus, die hij als aardsdweper bestempelde, waren volstrekt godslasterlijk. Wordt hier niet met twee maten gemeten? Verder beweert Oesch:

'Wie met zulke veronderstellingen de chemische geneeskunde in een goed daglicht wil plaatsen en de homeopathie, de biologische geneeswijze volgens Schüssler, acupunctuur en voetreflexzonemassage, occult wil noemen, omdat zij een occulte achtergrond of een okkuit belaste ontdekker hadden, die beledigt 'geestelijk' de broeders en zusters in het geloof, die wereldwijd sedert tientallen jaren met deze methoden behandeld worden of zelf behandelen' 46). (Cursief door samensteller).

Hier lijken mij de accenten duidelijk verschoven te zijn. Niet de vraag naar de waarheid telt in de eerste plaats, maar de eigen houding wordt gerechtvaardigd door de houding van hen die hetzelfde doen. Wanneer wij werkelijk oprecht naar de waarheid vragen, moeten we toch in de eerste plaats onderzoeken of wij met ons handelen de Heer beledigen. Hij alleen moet onze maatstaf zijn, niet de broeders en zusters die dezelfde mening hebben als wij. Het feit dat zich onlangs om Oesch nog 13 andere christelijke alternatieve geneeskundigen tot een vereniging samengevoegd hebben⁴⁷), die de bovengenoemde methoden verdedigen, kan men tegenover het feit stellen, dat er evenzeer christelijke alternatieve geneeskundigen zijn die dezelfde methoden op wetenschappelijke en geestelijke gronden afwijzen. De alternatieve arts KarlHeinrich Däumer, Schwelm, wijst de volgende methoden af en praktiseert ze ook niet: irisdiagnose, bioelectrische functieanalyse, acupunctuur (oor- en electro-acupunctuur), voetreflexzonemassage, homeopathie, biologische geneeswijze volgens Schüssler, hypnose en psychotherapie³⁸). Een andere gelovige alternatieve geneesheer vermeldt hoe bij hem ernstige storingen op psychisch en lichamelijk gebied optraden: concentratie stoornissen, innerlijke onrust en angsttoestanden, slaaploosheid en depressies, tenslotte ook dwangmatige toestanden zoals moord- en lastergedachten. In zijn nood schoot hem een bevriend arts te binnen, met wie hij in zijn studententijd gedurende lange tijd optrok in een christelijke groep, en die hij als een geschenk van God ervoer, omdat deze zich in de laatste jaren veel met occultisme samenhangende ziekten had beziggehouden. Deze alternatieve arts schreef daarover aan Samuel Pfeiffer:

' ... Op zijn aanbeveling las ik uw boek 'Gesundheit um jeden Preis?'. Vele dingen vielen mij als schubben van de ogen. Ik kreeg geestelijk licht over homeopathie, acupunctuur enz. en hun occulte achtergronden. Ik was ten dele ontzet (zie biografie Hahnemann) . . . -Vanuit mijn tegenwoordig inzicht, dat ik slechts door Gods machtige leiding kreeg, kan ik u alleen maar bedanken voor uw zeer instructieve en diepzinnige boek. Ik zou echter ook graag God willen danken, dat Hij mij de ogen geopend heeft! '49).

Na enige pastorale gesprekken waarbij schuld werd beleden en gebroken met de genoemde occulte praktijken, begon hij van de dwangmatige handelingen en stoornissen vrij te worden. Hier wordt duidelijk dat wij er niet onderuit komen ons aan ondubbelzinnige criteria van onderzoek vast te houden, in plaats van ons op een meer of minder grote of prominente kring van personen te beroepen en eenvoudig uitspraak tegenover uitspraak te stellen.

Homeopathie wordt door velen, misschien wel door de meeste christelijke homeopaten zelfs als 'middel van God' voorgesteld, wat voor ons voldoende reden moet zijn om ons met de argumentatie van deze artsen en

heilpraktiker nader bezig te houden. De bewering dat homeopathie een middel van God is, wordt dikwijls gebaseerd op het feit dat homeopaten in het algemeen veel tijd aan hun patiënten besteden en aan de hand van een zeer uitvoerige anamnese (opnemen van de ziektegeschiedenis) ook de persoon van de patiënt beter ieren kennen. Men zegt dat dit hem dan in staat stelt eventueel ook geestelijk contact met de mens te krijgen. Men zou hem dan met het evangelie kunnen konfronteren en zo door de homeopathie mensen tot de Heer kunnen leiden. Mijn tegenwerping: Tijd nemen voor de patiënten en een juiste anamnese zijn ongetwijfeld zeer positieve aspecten in de patiëntenzorg, maar zij hebben niets te maken met het geneesmiddel dat de arts daarna als gevolg van zijn omvangrijk onderzoek toepast.

Wanneer een homeopaat op die manier een mens tot de Heer kan leiden dan komt dat beslist door de tijd die hij nam voor het persoonlijk gesprek, maar niet omdat hij hen met homeopathische middelen behandelde. Wanneer er sprake is van een middel Gods, dan is dat

de uitvoerige anamnese, die geschikt is als aanknopingspunt voor de persoonlijke evangelisatie, en niet de homeopathie zelf.

Een nog aanmerkelijk verder gaande geestelijke verklaring van de homeopathie als 'van God komend' poogde G. Risch te geven in zijn werk 'Homöopathie-eine christliche Heilweise'. We zullen hier zien dat het nu helemaal niet meer in de eerste plaats gaat om de vraag of gepotentiëerde geneesmiddelen kunnen werken of niet, maar om de beschrijving van de heilsboodschap in het licht van de homeopathische denktrant, die ik, het zij bij voorbaat opgemerkt, als een centrale aanval op het evangelie van onze Here Jezus beschouw. Ik zou de aandacht van de lezer er bijzonder op willen vestigen hoe zeer hier gepoogd wordt, Gods heilshandelen met de mens te onderwerpen aan een door Samuel Hahnemann ontdekte wereldbeschouwing, die naar mijn inzicht in duisternis ontstaan is.

'Ieder christen zal namelijk wanneer hij voldoende met zowel de Bijbel als ook met homeopathie bezig is een zekere innerlijke verwantschap tussen die beide vaststellen. Daarom zal hij, wanneer hij in de naam van Jezus voor de mens zal staan en hem naast de boodschap van Hem, de zachtmoedige koning en herder die acht slaat op elke mens apart, ook lichamelijk hulp willen bieden en hij zal daarom dankbaar zijn voor een geneeskunde die zacht en op de individuele mens toegesneden is ... Zij is echter in geen geval een niet serieuze therapie, maar één die zich richt naar heel strenge regels der natuur, en waarvan de ontdekking de verdienste is van Samuel Hahnemann' 50).

Eerst scherpt Risch hier de lezer in dat 'iedere christen', wanneer hij zich er voldoende mee bezig houdt deze 'Innerlijke verwantschap' tussen homeopathie en het evangelie zal opmerken. De 'zachtmoedige koning' naast de zachte medicijn, dat klinkt werkelijk overtuigend, vooral wanneer daarna nog benadrukt wordt dat het een 'serieuze' therapie is die 'volgens heel strenge regels der natuur' uitgevoerd wordt. Men betichte mij hier niet van polemiseren, want ik vind het zeer belangrijk, op deze klaarblijkelijke dwalingen te wijzen. Er zijn namelijk geen 'strenge regels van de natuur' waar de homeopathie op rust; deze uitspraak is heel eenvoudig fout. Maar het is inderdaad niet betrouwbaar woorden uit de Schrift zonder zorgvuldige overweging voor zijn doel te misbruiken. Ik zou daartoe de 'zachtmoedige koning' (Matth. 21 : 5) willen stellen tegenover de Koning uit Openbaring 19 : 15, 16. 'En uit zijn mond komt een scherp zwaard, om daarmee de heidenen te slaan. En Hijzelf zal hen hoeden met een ijzeren staf en Hijzelf treedt de persbak van de wijn der gramschap van de toorn Gods, des Almachtigen. En Hij heeft op zijn kleed en op zijn dij geschreven de naam: Koning der koningen en Here der heren'. Zouden bij deze wijze van Schrift verklaring de reguliere artsen (allopaten) ook niet het recht hebben zich op zulke bijbelwoorden te beroepen? Ik geloof dat we ons er zeer voor moeten hoeden, de Schrift op deze wijze geweld aan te doen.

Waarop G. Risch met zijn homeopathische therapie doelt zou ik aan de hand van enige citaten willen verduidelijken:

'De arts moet het 'gelijksoortige' zoeken en vinden - zoals de homeopaten zich uitdrukken. En daarbij moeten voor alles de geestelijke en gemoedssymptomen die de patiënt vertoont, beschouwd worden. Een ziekte kan namelijk ook de normale toestand van de menselijke zielen geest veranderen, en evenzo kan een homeopatisch middel dat op gezonde mensen beproefd wordt, zulke veranderingen veroorzaken. En juist de veranderingen in dit gebied zijn voor de homeopaten het belangrijkste. Met deze geestelijke en gemoedssymptomen geeft de zieke mens zo te zeggen inzage in zijn levenscentrum, en wanneer men met het geneesmiddel daar in kan treffen, dan heeft men in de roos geschoten' 51).

'Hahnemann, die beslist een eigenzinnige, maar heldere denker en waarnemer was, en die zijn ontdekking, de homeopathie, zelf als een gave Gods aanduidde, heeft natuurlijk ook een 'theorie' over zijn geneeswijze opgesteld ... Hij concludeerde dat slechts die mens ziek wordt, die te voren al in zijn levenscentrum, in zijn 'levenskracht' gestoord was. Men zou daarom niet de ziekteverwekker moeten bestrijden, maar de gestoorde levenskracht met behulp van zijn 'geestelijk geneesmiddel' weer in orde brengen ... De uitwendige symptomen zijn voor hem niet de eigenlijke ziekte, maar deze zijn alleen het gevolg en de uiting van een inwendige storing in het centrum van de mens, die men met behulp van het 'gelijksoortige' weer in evenwicht kan brengen ... Pas wanneer het homeopathische geneesmiddel het centrum weer in evenwicht gebracht heeft, kan het herstel intreden' 45). (cursief door samensteller)

Het doel van de homeopathische therapie is dan ook, het gestoorde centrum van de mens weer in evenwicht te brengen. De oorzaak van de verstoring is volgens Risch de zonde:

'De 'ziekte ten dode', om welks heling het in de hele Bijbel gaat, wordt daar doorlopend als 'zonde' aangeduid. En reeds op de eerste bladzijde van de Bijbel wordt zonde zo gedefinieerd als dr. Samuel Hahnemann de natuurlijke ziekte verstaat: als disfunctie van het centrum van de mens' 53).

Wanneer men dus deze disfunctie van het centrum met homeopathie verhelpen kan, heeft men (zie citaat 51) in de roos geschoten. Is dat niet een 'ander evangelie' (Gal. 1 : 6-8) dat ons gepredikt wordt, om met iets anders dan alleen het Woord van God het centrum van de mens te treffen? Zou hier niet door iets anders dan alleen door bekering en geloof van de zondaar het gestoorde centrum weer in evenwicht gebracht worden? Dit beeld van een 'ander evangelie' wordt nog onderstreept wanneer men de uiteenzettingen van Risch over Gods heilshandelen in de Bijbel in betrekking tot de homeopathie beschouwt:

'En nu bericht de Bijbel niets anders dan de inspanningen van God om deze ziekte van zijn mensheid te genezen ... Het is opvallend dat God daarbij eerst hoofdzakelijk 'allopathisch' handelt. Hij stelt Zijn toorn en de wet tegenover de zonde. Nu wordt daardoor op geen enkele manier de genezing bewerkt ... Of er werden wetten en geboden gegeven, waarmee zonden verhinderd of bestraft moesten worden. Steeds was het hetzelfde: Tegen de zonde - of juist gezegd: tegen de uiterlijke gevolgen van de innerlijke verstoring 'zonde' - stelde God Zijn toorn of drastische wet in. *Contraria contrariis Curentur!* (het tegengestelde wordt door het tegengestelde genezen. Beginsel der allopathie). Voor zover ik weet geeft God maar op één plaats in het oude testament 'homeopathische aanwijzingen 'tot heling van letsel: tijdens de reis door de woestijn werd het volk door giftige slangen overvallen, en velen werden door hun beet gedood. In de nood wendde Mozes zich tot God en kreeg het eigenaardige advies een slang van brons te maken en zichtbaar op te hangen. Ieder die door een gifslang werd gebeten die naar deze slang zag zou beter worden. En zo gebeurde het! Hier hebben we zonder twijfel met een echt homeopathische gedachte te doen' 54).

Maar ook daarmee is het nog niet genoeg; nu wordt nog 'Gods waarachig homeopathische handelen' met de mens tot Christus uitgebreid.. Hij de schuldloze moest de zondaren gelijk worden, moest tot vloek worden, opdat de vervloekten genezen konden worden. Dit, zo meent Risch, ou Gods gelijksoortigheidsprincipe zijn. Maar ook de homeopathische verdunning meent hij in Christus gevonden te hebben:

'En gelijktijdig wordt beklemtoond, dat Hij 'in menselijke gedaante' als 'knecht', dus klein, arm en zwak en niet in Zijn heerlijke, hemelse, machtige gestalte gekomen is. Daar zouden wij de dosering hebben! ... Bij de goddelijke homeotherapie horen gelijksoortigheidsregels en dosering onlosmakelijk en oorzakelijk bij elkaar!' 55).

Ik denk dat hier iets rechtgezet moet worden: De bewering dat God in et oude testament 'allopatisch' gehandeld heeft en probeert tegenstellingen, namelijk Zijn toorn en Zijn wet- als geneesmiddel tegen de zonde an Zijn mensheid in te zetten, en wei zonder gevolg, is niet alleen fout, zij is ronduit godslasterlijk. God heeft nooit zijn toorn of de wet als ge eesmiddel tegen de zonde gebruikt. Gods toorn ontbrandde in het oude testament tegen de zonde, evenzo als Zijn toorn tegenwoordig tegen de zonde ontbrandt, wat tenslotte tot het gericht zal leiden. Gods wet werd eveneens niet als allopatisch geneesmiddel tegen de zonde aangevoerd, veeleer is het een uitdrukkelijke wilsuiting van God waarvoor de mens geen achting had. Door de wet worden thans onze zonden penbaar (Rom. 3 : 20). Daarom vind ik de bewering godslasterlijk, omdat de feitelijke verhoudingen juist op de kop gezet worden: Niet meer de mens is het die faalt, die in zijn zondigheid mislukt is, maar God heeft zogenaamd gefaald in Zijn pogen de mensheid allopatisch te genezen. Zou God werkelijk het homeopathische idee in Zijn scheppingsverk geïntegreerd hebben, dan zou men Samuel Hahnemann werkelijk dankbaar moeten zijn voor deze 'herontdekking'. Waarom God zich daarbij echter bediend zou hebben van een mens die diep verstrikt is geraakt in een geesteswereld die God een gruwel is, en die daarenboven de ware Verlosser van de mensheid, Jezus Christus, met voeten treedt en in Zijn plaats Confucius stelt, dat zal voor iedere christen voor wie het Woord van God kostbaar en dierbaar is, eenvoudig onbegrijpelijk en ongeloofwaardig blijven. 'Welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis?' (2 Kor. 6: 14), zo kan men hier met Paulus vragen. Waarom zou God, van wie gezegd wordt, dat Hij 'Licht is en dat er in het geheel geen duisternis in Hem is' deze duistere machten gebruiken om de mensheid daarmee te zegenen? Ik vrees dat wij, voor zover wij zulke leer nalopen, onder het woord van Paulus aan Timotheus vallen: 'Want er komt een tijd, dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen, maar, omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich tal van leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtsels keren' (2 Tim. 4:3, 4). Des te meer moeten wij het woord ter harte nemen: 'Blijf gij echter nuchter onder al les' (2 Tim. 4: 5). Nuchterheid - dat is hier nodig. Hoe zullen wij dan in een tijd, waarin duisternis en misleiding om zich heen grijpen, staande blijven en juiste beslissingen nemen, als we zo met Gods Woord omgaan? We moeten bedenken dat wij door Gods genade geroepen en gered zijn uit de loop van deze wereld (Ef. 2 :11-3). Wij moeten ons laten aanraken door het woord, dat God door Mozes gesproken heeft: 'Gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht geweest zijt in het land Egypte, en dat de Here, uw God, u bevrijd heeft'(Deut. 15 : 15). - misschien zal ons dat helpen minder jaloers naar de 'vleespotten van Egypte' te kijken; want juist dit lonken naar de stromingen van onze tijd is het wat het getuigenis van de gemeente bedreigt. Hoe meer de gemeente zich er voor open stelt, om 'koek van de wereld' mee te snoepen, des te meer zal ze de brandende honger en het verlangen naar de 'ware spijs' verliezen en geheel 'lauw' worden (Openb. 3: 16). Onder'koek van de wereld' versta ik al die stromingen (zoals biologisch-dynamische en alternatieve methoden, groenebeweging, vredesbeweging en dergelijke) die de 'overste van deze wereld' de mensen aanbiedt, om hen van hun eigenlijke nood, hun onverzoende relatie tegenover God af te leiden. Wij moeten ons er niet door laten verblinden dat het verlangen van zulke bewegingen op zich zelf soms goed kan zijn. Uiteindelijk zijn alle pogingen van de mensen om deze wereld nog te redden of te verbeteren zonder God en zonder te buigen onder Christus' kruis tevergeefs. In dit verband moeten wij ook de homeopathie zien. Zij beleeft nu haar grootste renaissance op basis van een algemene 'terug-naar-de-natuur'-beweging. Helaas wordt deze

beweging (vanwege haar positieve schijn) ook door veel christenen verkeerd begrepen als een algemene 'terug-tot-God'-beweging. Ik zou het nog eens willen benadrukken: Zij is precies het tegenovergestelde; namelijk het aanbod van satan aan de mensen om niet de ware oorzaak van hun dilemma te moeten erkennen, maar in de 'god natuur', 'god gezondheid', 'god vrede' enz. bevrediging te vinden. Wanneer wij dit bedrieglijke spel van de 'engel des lichts' en zijn 'dienaren der gerechtigheid'(2 Kor. 11 : 4) doorzien en op de juiste wijze weten uit te leggen, zal het geen vraag meer zijn of wij ons van deze dingen moeten distantiëren of niet. Wat zal onze Heer bedroefd zijn wanneer zijn kinderen welgevallen vinden in de begoochelingen van Zijn tegenstander! Wat zal onze Heer bedroefd zijn wanneer wij omwille van onze lichamelijke gezondheid wegen bewandelen die Hem niet welgevallig zijn, en waarop tenslotte ook ons vermogen verloren gaat om rein van onrein en heilig van onheilig te onderscheiden.

Zoals we uit Gods aanwijzingen aan Zijn volk Israëi kunnen zien, wilde Hij geen vermenging en verzwagering van Zijn volk met andere volkeren. Dat betekent voor ons, dat wij ons ook duidelijk moeten distantiëren van alle stromingen uit de 'wereld' en niet moeten 'verzwageren' met een twijfelachtige (occulte) geesteshouding. Anders 'dan zullen zij u worden tot een strik en een val, tot een gesel op uw zijden en dorens in uw ogen'. (Joz. 23: 13). Ik denk dat wij deze waarschuwing van God ernstig moeten nemen: vermenging met de wereld betekent dat we zand in de ogen gestrooid krijgen en dat vertroebelt ons gezichtsvermogen, zodat we niet meer duidelijk kunnen onderscheiden wat God welgevallig is en wat niet. Tenslotte nog enige gedachten over een 'ten onrechte' toegepaste Bijbelplaats, die in dit verband het meest aangevoerd wordt: 1 Kor. 10 : 23-31 (ook Rom. 14 en Tit. 1 : 15). Dieter A. Oesch zegt hiervan bijvoorbeeld:

'Paulus schrijft over het voor en tegen van het eten van offervlees: 'al wat in de vleeshal (in ons geval geneesmiddelenmarkt) te koop is, moogt gij eten, zonder navraag te doen uit gewetensbezwaar' 56).

Wanneer wij hier in plaats van 'vleeshal', 'geneesmiddelenmarkt' invullen, openen wij daarmee een deur voor volledig willekeurige schriftuitleg. Paulus spreekt hier al leen van de elementaire behoefte aan eten, en daarvoor hoeven we geen navraag te doen. Men kan niet in plaats van de voeding hier alle mogelijke zaken invullen, die men nuttig vindt om zijn leer of mening 'overeenkomstig de schrift' te doen zijn. Deze verzen ontheffen ons op geen enkele manier van de verantwoording 'alles te toetsen', de zaken grondig te onderzoeken en alleen dat te behouden wat in het licht van Gods Woord standhoudt. (Fi 1. 1 : 10; 1 Thess. 5 : 6, 21; Rom. 12 : 2).

Daarmee zou ik deze beschouwing over de homeopathie af willen sluiten. Mijn oprecht verzoek aan de lezers is, deze dingen toch voor de Heer te onderzoeken. Wij willen opzien naar onze Heer Jezus Christus, de leidman en voleinder van ons geloof (Hebr. 12: 2), en in deemoed bedenken, hoeveel het Hem gekost heeft ons te verlossen, en uit de duisternis tot een wonderbaar licht te roepen (1 Petr. 2 :9). Daarom willen wij ook afstand doen van alles wat niet kan bestaan in dit licht van God.

Literatuur

- 1)M. Dorcsi: Prinziptien der Homöopathie. österr. Ärztezeitung 33/23 1978,pag.1302.
- 2) M. Dorcsi: op. cit. pag. 1303.
- 3) R. Tischner: Das Werden der Homöopathie, Stuttgart 1950 pag. 84.
- 4)H. Fritsche: Hahnemann - Die Idee der Homöopathie, Suhrkamp Berlin 1944, pag. 237.

- 5) S. Hahnemann: Organon der Heilkunst, 6. Aufl. § 270, Verlag Dr. Schwabe, Hrsg. R. Hael, Leipzig 1921.
- 6) R. Tischner: p cit. pag. 64.
- 7) P. Hühnerfeld: Kleine Geschichten der Medizin, Frankfurt 1956; pag. 119f.
- 8) Prof. Dr. H. Ritter: Samuel Hahnemann, Haug Verlag, Heidelberg, pag. 86 f.
- 9) A. Voegeli: Was ist Homöopathie? Tagesanzeiger, Magazin Nr. 17, 24.4.1976, pag. 28-33.
- 10) M. Dorcsi: op cit. pag. 1305.
- 11) F. A. Popp: Homöopathie aus physikalischer Sicht; aus: 'Homöopathie in der Diskussion', Verlag Grundlagen und Praxis, Leer, Ostfriesland 1978, Kap. IX, pag. 124.
- 12) F. A. Popp: op. cit. pag. 129.
- 13) F. A. Popp: op. cit. pag. 130.
- 14) M. Stübier: Das Arzneimittelbild; aus 'Homöopathie in der Diskussion', pag. 101.
- 15) S. Hahnemann: Arzneimittellehre, Bd. 11, pag. 274.
- 16) Tageszeitung 'Kurier' 11.1.1981, Wien.
- 17) Schramm: Einführung in die Homöopathie nach der Wiener Schule; aus 'Homöopathie in der Diskussion', Kap. 1.
- 18) Dr. H. Leers: Homöopathie, was ist das? Artikel, Hrsg. unbek.
- 19) A. Voegel i: op. cit.
- 20) M. Stübier: op. cit. pag. 103 ff.
- 21) H. Ritter: op cit. pag. 59 f.
- 22) H. Fritsche: op. cit. pag. 263 f.
- 23) S. Pfeifer: Gesundheit um jeden Preis? Brunnen Verlag, Basel 1980, Kp.6, pag. 76.
- 24) H. Ritter: op cit. pag. 87.
- 25) H. Ritter: op cit. pag. 60 f.
- 26) H. Ritter: op cit. pag. 86.
- 27) H. Ritter: op cit. pag. 72.
- 28) Tageszeitung 'Kurier' 31.1.1978, Wien.
- 29) O. Markmann: Die okkulte Heilweise der Homöopathie und Biochemie. 2. Aufl. 1980, Lorenz Keipverlag, pag. 15 f.
- 30) W. Schmidbauer: Psychotherapie - Ihr Weg von der Magie zur Wissenschaft. dtv Nr. 1056, München 1975, pag. 166.
- 31) S. Brockhaus-Enzyklopädie, 17. Auflage, 12. Bd. Wiesbaden 1971, pag. 438.
- 32) H. S. Glasscheib: Das Labyrinth der Medizin - Irrwege und Triumphe der Heilkunde; Hamburg 1961, pag. 183.
- 33) H. Ritter: op. cit. pag. 71.
- 34) H. Ritter: op. cit. pag. 109.
- 35) R. Tischner: op. cit. pag. 60.
- 36) G. Bayr: Arzneimittelprüfungen; aus: 'Homöopathie in der Diskussion', Kap. V. pag. 91.
- 37) M. Stübier: op. cit. pag. 71.
- 38) H. Flemming: Die Wirksamkeit potenziierter Substanzen wissenschaftlich belegt; aus: 'Homöopathie in der Diskussion', Kap. VII, pag. 123.
- 39) M. Dorcsi: 'Kurier' 11.1.1981, Wien.
- 40) J. P. Gallavardin: Die homöopathische Beeinflussung von Charakter, Trunksucht, und Sexualtrieb; 2. Aufl., Heidelberg 1971, pag. 13.
- 41) J. P. Gallavardin: op. cit. pag. 27 f.
- 42) 'idea'-Dokumentation Nr. 45184, pag. 2, Frank Laueremann: Homöopathie - Hellen mit nichts? Cidea' = Informationsdienst der Evangelischen Allianz).
- 43) F. Laueremann: op. cit. pag. 4.
- 44) Dieter A. Oesch: Okkulte Praktiken in der Heilkunde; 'idea'-Dokumentation Nr. 45/84, pag. 11.

- 45) D. A. Oesch: op. cit. pag. 13.
- 46) D. A. Oesch: op. cit. pag. 10.
- 47) Laut Meldung idea-spektrum Nr. 48184, pag. 3.
- 48) Fest und Treu, Heft 30, pag. 19 ff. D-5882 Meinerzhagen 2, Briefwechsel mit Dr. med. E. Schnabl, Wien, 1982.
- 49) Persönlicher, seelsorgerlicher Brief an Dr. Samuel Pfeifer, Schweiz, 1983.
- 50) bis 55) G. Risch: Homöopathie - Eine christliche Heilweise. Deutsches Pfarrerblatt, hrsg. vom Verband evangelischer Pfarrvereine in Deutschland; 1972, pag. 864-866.
- 56) D. A. Oesch: op. cit. pag. 13.